

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XI. Vtrum amor noceat amanti, aut amato, aut aliis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

QVÆSTIO XI.

*Utrum amor noceat amanti, aut amato,
aut aliis?*

Videtur esse nocivum, respectu omnium, 1. Quia amor trahit amantem ad amatum, ut dictum est quæst. 9. Unde extasis, quæ est extra se positio, tribuitur amori à D. Thoma quæst. 28. art. 3. ex Dionysio cap. 4. de diu. nom. p. 1. & colligitur ex illo Apostoli ponderato à Dionysio ibidem: *Vino ego, iam non ego, vivit vero in me Christus; tanquam, subdit Dionysius, verus amator mentis excessum patiens.* Nocet autem unicuique, extra se esse, quantum prodest illi, ad quem fit transitus eo vel maxime, quia vires, & providentia amantis transferuntur eodem, ut dictum est in illa qu. 9.

2. Amor bonorum spiritualium nocet corpori, animæ vero amor bonorum temporalium. *Caro enim concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem. Hac enim sibi invicem adversantur;* ut dicitur ad Gal. 5. 17. Omnis igitur amor nocet, aut corpori, aut animæ, aut utrique.

3. Zelus adscribitur amori tanquam effectus eius proprius tum à Dionysio, tum à D. Thoma locis nuper indicatis. Zelus autem est nocivus amanti, & aliis. Primum quia est origo contentionum, ut patet ex 1. ad Corinth. 3. 3. *Cum enim sit inter vos zelus, & contentio.* Deinde quia est impedimentum communicationis bonorum, ut patet ex zelo coniugatorum, qui nolunt uxores habere communes cum aliis, & eatenus dicuntur eas zelare.

4. Amor est origo omnium malorum, ut ponderat latè August. lib. 22. de Civit. cap. 22. ubi orditur sic catalogum eorum malorum bene longum: *Ex hoc, amore, mordaces curæ, perturbationes, maxores, formidines, insana gaudia, discordia, &c.* Unde est illud Terentij observatum à Cic. 4. Tuscul.

Iniuria;

Suspiciones, inimicitie, invidia;

Bellum, pax, rursum. Incerta hæc, si tu postules

Ratione certa facere, nihilo plus agas;

Quam si des operam, ut cum ratione insanias.

Cum igitur eiusmodi sint, quæ ex amore procedunt, dubitari, minime potest, quin amor sit summè nocivus, respectu & amantis, & aliorum. Confirmatur ex necessitate multiplicis remedij adversus amorem, ut vitæ otij, meditationis eiusmodi malorum, & æternorum bonorum, atque novissimum Deum, aliorumque eiusmodi, quæ suggerit inter alios Valentia quæst. 2. punct. 2. Nocivum enim verò necesse est esse, adversus quod tot remedia sunt necessaria.

5. Languor est effectus amoris, idemque est nocivus languenti, utpote indigenti ea de causa remedio, & levamine. Vtrumque patet ex illo Cant. 2. 5. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Similiter liquefactio, quæ est remissiva, ideoque corruptiva liquefacti tribuitur amori Cant. 5. 6. *Anima mea liquefacta est, ut dilectus loquutus est.* Denique feruor asseritur pariter proprius amoris à Dionysio cap. 6. de cæl. Hier. prope initium, idemque patet ex Cant. 8. 6. ubi de dilectione dicitur: *Lampades eius, lampades ignis, atque flammarum.* Feruor autem est excessus caliditatis, atque omnis excessus est nocivus.

Art. 1. Respondetur. Cum dictum sit quæst. 10. amorem esse principium omnium operationum amantis, tam videlicet malarum, quam bonarum; atque omne bonum, & malum certè præcipuum in ope-

ratione situm sit; manifestum est amorem esse principium omnis boni, omnisque mali, vel certè præcipui in vnoquoque, provt fuerit ipse amor; ac proinde amorem esse ex suo conceptu generico indifferentem, ut sit summè nocivus, summèq; proficius.

Art. 2. Verum intercedit hoc inter vtrumque extremum discrimen. Quod nimirum amor est per se utilis, & proficius; nocivus vero per accidens. Est quidem utilis per se, quia est coaptatio amantis, respectu boni convenientis ipsi, ut dictum est quæst. 6. Coaptatio autem, respectu boni convenientis non est læsiva per se, sed est potius utilis; nec fieri potest, ut, quod ita coaptatur, eo ipso lædatur, ac deterioretur. Igitur amor per se, exque sua natura præcisè est perfectivus, & meliorativus amantis, & neque amanti, neque cuiquam alij nocere potest nisi per accidens, ut concludit rectè D. Thomas quæst. 28. art. 5. Nocet autem per accidens triplici ex capite. Primo, nimirum, ratione cognitionis ipsum dirigentis coniunctæ cum errore, fallacia, ac deceptione. Secundò ratione organi corporalis patientis ex immutatione præternaturali qualitatum naturalium, quæ consequitur ad passionem amoris, sicut ad alias passiones, uti expositum est supra in genere qu. 3. art. 4. Tertiò ex limitatione, & imperfectione boni amati, quod applicatum vni per amorem ex ipso subtrahitur aliis, qui illo indigent.

Art. 3. Præcipua autem radix nocivorum, quæ invehit amor per accidens, est cognitio fallax. Quæ nimirum repræsentat bonum, cui adiacet malum, tanquam purum bonum, aut tanquam præeminentem bonitatem, ubi prævalet potius malitia. Inde enim fit, ut amor. *Qui est actius quantum potest,* ut dicit Philosophus lib. 2. Rhet. cap. 4. vires omnes amantis impendat ad inducendum malum in ipsum amantem, vel in amatum, vel in alios, provt contigerit cognitionem directivam ipsius amoris subesse deceptioni, & fallaciæ. Vis nociva amoris, quæ provenit ex debilitate organi, secundum obtinet locum, estque minor, quam quæ ex imperfectione cognitionis procedit, & maior, quam quæ est ex limitatione boni concupiti. Ratio huius comparationis est, quia nocivum organi ex immutatione qualitatum naturalium, consequenti amorem afficit intrinsecè ipsum amantem, semperque consequitur ex nimia qualibet aut continuatione, aut intensione cuiusque amoris, ideoque prævalet nocivum, quod est ex limitatione rei concupitæ. Quia hoc nocivum est extrinsecum amanti, saltem ut in pluribus, & præterea Deus, & natura provident omnibus per se de necessariis ad salutem mentis, & corporis; ac demum nocivum ex hoc capite nullum subsequitur ex amore eorum bonorum, quæ ab omnibus simul haberi possunt, ut sunt cognitio veritatis, bona sana, & similia. Prævalet vero eidem nocivum ex organi læsione malum proveniens ex fallaciâ cognitionis, tum quia cognitio fallax inducit plerumque malum animæ, quod prævalet malo corporali, tum quia malum proveniens ex deceptione cognitionis, eo ipso placet amanti ob speciem boni illi affectam, ideoque difficilius remouetur, cum læsio protinus displiceat, ideoque stimulet ad remotionem sui. Unde fit, ut cito deficiat ex natura rei. Ex his igitur patet, amorem absolute esse dicendum vtilem, & proficiuum, respectu amantis, & amatis; nocivum vero, respectu utriusvis, & aliorum non nisi cum addito, & per accidens; Quia hoc dicitur de vnoquoque absolute, quod illi convenit per se.

Ad 1. Verum est extasim esse effectum amoris tum intellectualiter, tum affectivè, tum effectivè.

Quia

Quia amor applicat intellectum ad cogitandum de obiecto amato, eidemque vnit amantem affectiue, & effectiue, vti expositum est in illa quæst. 9. Cæterum quia hæc omnia præstat amor circa alios, & alia, coëxistente semper, ac necessariò maiori amore ipsius amantis erga se, propterea nihil eorum illi nocet, quia in omnia reliqua fertur, tanquam in bona conuenientia sibi, & quicquid deinde inducit in alios, vel alia, redundat in eundem, vel propter coniunctionem, quasi identificam amantis, & amati, vel propter coniunctionem Physicam rei amata cum amanti perfectiuam eiusdem, vt ibidem dictum est.

Ad 2. Amor bonus, & conformis rectæ rationi tribuit & animæ, & corpori, quantum singulis debetur idcoque neutri nocet, sed proficit vtrique. Amor autem malus, & contrarius rectæ rationi indulget nimium corpori, proptereaque nomine carnis significatur ab Apostolo, non solum, quia corpori vtique prouidet, sed quia nimium ei prouidet, eidemque se dedit, quasi esset in ipso totum bonum simpliciter, eaque de causa nocet spiritui. Verum hoc ipsum nocuum est, ipse amor, non quia amor est; Nempe eatenus solum habet inducere bonum vtile, & delectabile, adeoque prodesse: Sed quia dirigitur cognitione fallaci representante bonum secundum quid, ad instar boni simpliciter. Atque hinc accidit eiusmodi amori, vt sit realiter, ac identice nocius.

Ad 3. Zelus est affectus repulsans mali nocentis bono amato. Vnde eo est in vnoquoque maior, quò maior fuerit amor cui inferuit. Verum sicut amor, ita & zelus alius est bonus, & alius malus, alius correspondens amori amicitiae, alius, qui correspondet amori concupiscentiae. Zelus autem, qui est malus, est origo contentionum, atque de eo solo loquitur Apostolus. Similiter zelus coniugatorum proprius correspondet amori concupiscentiae, qui non est communicatiuus bonorum, nisi respectu eorum, quibus amantur eadem bona. Quapropter sicut in amore, ita etiam in zelo causalitas inductiua malorum prouenit per accidens ex triplici illa radice præassignata respectu, amoris. De reliquo enim zelus per se, & ex sua natura solum tendit ad repellendum malum, idque præstat zelus etiam nequam ad eum modum, & cum ea limitatione, quâ dictum est omnem amorem esse inductiuum boni.

Art. 1. Ad 4. Dictum iam est amorem boni esse principium omnium bonarum operationum, omniumque proinde bonorum, quæ sunt in potestate vniuersalisque, & similiter amorem malum esse actiuum malorum. Sed quia amor etiam ad malum tendit sub ratione boni, propterea vis inductiua bonorum illi conuenit per se, & ex sua natura, at vis inductiua malorum, tametsi æquæ vt minimum vniuersalis sit, atque efficax, inest tamen per accidens ex defectu bonæ cognitionis legitimè representantis bona. Patet itaque ratio discriminis, ob quam amori secundum suum conceptum vniuersalem potissimum adscribatur vis inductiua bonorum, nec nocius perinde dici possit, atque proficiuus. Quod ad remedia attinet, ea sunt necessaria aduersus amorem malum, quâ malus est. Vnde quia, vt malus sit, ei accidit ex defectu cognitionis, propterea omnia remedia amoris mali, quæ vulgò circumferuntur, ad hoc denique vnum reuocantur, vt inducatur cognitio legitima, & clara, quantum fieri potest bonorum, tum æternorum, tum temporalium. Quælibet nimirum alia, hoc secluso, nihil valent.

Art. 2. Certè quod dicitur de vitiatione otij reprimendo, ac extinguendo amore malo, non po-

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. I.

test subsistere, vt sonat, quin subintelligatur aliquid aliud. Quia omnis amor ex suo conceptu siue bonus sit, siue malus, est actiuus quantum potest, vt habetur ex Philosopho, vbi supra. Ac proinde componi cum otio minime potest. Cum igitur dicitur vitandum otium, vt medeamur amori malo, nomine otij intelliguntur operationes simpliciter inutiles, ac nociuæ. Perinde igitur id est, atque præscribere, vt ab operationibus malis conuertamur ad operationes bonas, & non tantum secundum quid viles aut delectabiles. Quod quia fieri non potest absque præexistentia, & causalitate amoris boni iuxta dicta superius, perinde rursus id est, atque consilium, vt amori malo substituatur amor bonus. Quod nihil est dictum.

Art. 3. Necessè igitur est fateri remedium amoris mali situm esse in cognitione legitima rerum, & in exclusione, ac emendatione cognitionum fallaciarum, inque inducendis iis, ac procurandis, ex quibus suboritur, & quibus perficitur prior cognitio, atque in vitandis, ac repellendis iis, quibus similiter ingeritur, & fouetur posterior cognitio. Hæc autem qualia sint, facillè quisque cognoscit in vtramque partem, solumque desideratur velle, quatenus vnicuique liberum est.

Ad 5. Liquefactio, languor, & feruor dicuntur metaphoricè tantum, seu analogicè de amore secundum se; maiori verò aliquatenus cum proprietate de immutatione organi corporalis inducta per ipsum amorem. Liquefactio in primis, respectu amoris secundum se, seu ratione ordinis, & habitudinis, quâ refertur ad obiectum, significat dispositionem amantis, vt in ipsum subintret obiectum amatum per coniunctionem affectiuam, modo superius explicato quæst. 9. Sicut enim in rebus corporalibus liquidis congelatio impedit, quominus alia corpora subintrent in congelatum: liquefactio verò disponit, vt eadem subintrent facillè; ita odium impedit prædictam coniunctionem rerum odio habitatum cum auctore odij, & amor faciliat eandem, imò & adducit secum ex sua natura. Hinc si bonum amatum sit abiens, neque amor vnioni, quam præstat in genere causæ formalis, adicere possit coniunctionem Physicam in genere causæ efficientis, suboritur tristitia de absentia, quæ nomine languoris significatur, & desiderium præsentiae, quod significatur nomine feruoris, quando vterque affectus est intensus, ac vehemens. Sed nullo ex iis modo amor est nocius amanti, quandoquidem liquefactio superaddit, atque coniungit amanti bonum amatum, languor verò, & feruor tendunt ad repellendam absentiam, & ad inducendam præsentiam boni amati, ac perfectiui. Sed si eadem proprietates considerentur relatiue ad organum corporale, non negatur, quin noceant amanti, propter relaxationem, dissipationem, aut accensionem nimiam spirituum vitalium, & sanguinis. Sed hoc est per accidens ex debilitate organi, vt dictum est.

QVÆSTIO XII.

Vtrum odium sit passio opposita amori quoad omnia?

Videtur non esse. 1. Quia de ratione passionis est, vt habeat causam extrinsecam passio, eidemque eatenus dominantem, vt dictum est quæst. 1. Odium autem nullam habet talem causam, quia versatur circa malum: *Malum autem non est*